

הנני העני ממעש

In **שליח ציבור** before **פיוט**, the **הנני העני ממעש: פיוט**, נוסח **אשכנז**, **פיוטים** on the **תפלות מוסף** is one of the more emotional and well known **פיוטים** within the **תפילות** of those days. It is a **פיוט** that falls under the category of a **רשות**; a liturgical poem in which the **שליח ציבור** asks permission from G-d to approach G-d in prayer. Jefim Shirman on page 704 of his book: **תולדות השירה העברית בספרד הנוצרית**: the Magnes Press and Ben Tzvi-Institute, 1997, defines a **רשות** as follows:

רשות (קיצור מ'נטילת רשות') – במקור: שיר פתיחה שבו החזן – הפייטן מכריז על כוונתו לומר דברי שיר ומבקש רשות מאת האל – ומאת הקהל לעשות זאת... רשויות קודמות מצטיינות לעתים בנעימה אישית אינטימית, והן חוגרות מן הבחינה הזאת מן השגור בשירה הפייטנית.

Translation: Resbus (a shortened version of the words: asking permission). Original meaning – an opening poem in which the prayer leader-composer announces his intention to recite words of praise. He then requests permission from G-d to do so... early versions of such poems were known for their intimate and personal tone. In that way, they differed from the customary liturgical poems.

Who composed the **הנני העני ממעש: פיוט** is not known nor do we know when the **פיוט** first entered into the liturgy of the **ימים נוראים**. A **מהזור** published 1568 in Venice is one the earliest **מהזורים** to include the prayer. In that **מהזור**, the prayer is introduced before the **תפלה לשליח ציבור** (המלך) and is entitled: **יום ראשון של ראש השנה** **שליח ציבור**. It is provided as the second of two alternative prayers for the **ימים נוראים** to recite :

יוצר ליום ראשון של ראש השנה

תפלה לשליח ציבור לימים נוראים

אל מלך נאמן שדי מלך עליך קבל שועת רצון אמיץ כוול בוסכמו כולו אל חי דיין אמת שומע צדק רחום והגון רחם עלי ושם תפילתי היום אשר אעתיך בעדי וכעד עתי המסכים עמי בתפילתי ותכלול תפילתינו עם כל תפילות הישרות והנקיות שיעשו היום בעמך ישראל ותוותר תחת כסא כבודך כמו שחתרת לתפילת ששה שלא יבוש שולחי ולא אני בהם יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי למגיד יי צורי וגואלי : אכן סלה : אס אס :

יהו רצון למגיד איום שתתן לי קול נעים וערב היום ואל יפסוק קולי ואל יחר גרוני ויחי קולי נעים וחזק שנאמר ויחי קול השומר הולך וחזק : אס :

תפילה אחרת לשליח ציבור לימים נוראים

הנני העני סגשג ונרעש ונפחד מפחדים ושבת תחילות ישראל לעמוד להתחנן לפניך על עמו ישראל אשר שלחוני ואף על פי שאיני כדאי והגון לכך . לכן אבקשך אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב יי אל רחום וחנן אלהי ישראל שדי איום ונורא חיה נא מצליח דרכי אשר אנכי הולך ועומד לכבש רחמים עלי ועל שולחיי ונא אל תפשיעם בחטאתי ואל תחייבם בעונותיי כי חוטא ופושע אני ואל יכלמו בפשעי ואל יבושו כי ואל אבוש בס וקבל תפילתי בתפילתך זקן ורגיל פרקו נאה וזקנו מגודל וקולו נעים ומעורב ברעת עם חבריות ותג ר בששן לבל יסטיני ויחי נא רגלינו עליך אהבה ומשעינו תכסה באהבה וכל צרותינו ועינוינינו המודך לנו ולכל ישראל לששון ולשמחה לחיים ולשלום האמת והשלום אהבו ואל יהי שום מכשול בתפילתי ויהי רצון מלפניך יי אלהי אברהם אלוהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליך אהיה אשר אהיה שכל המלאכים שהם בעלי תפילות יביאו תפילתי לפני כסא כבודך ויפיצו אותה לפניך בעבור כל הצדיקים והחסידים והתמימים והישרים ובעבור כבוד שמך הגדול הגבור והנורא כי אתה שומע תפילת עמך ישראל ברחמים כבודך אתה יי שומע תפילת :

The **רשות** **נוסח אשכנז** is an aberration in one respect. In **נוסח אשכנז**, a **רשות** normally appears at the beginning of **הזרת הש"ץ** and not before the recital of the silent **שמונה עשרה**. In contrast, Sephardim, who generally avoid interrupting **הזרת הש"ץ** with **פיוטים**, recite **פיוטים** before the recital of the silent **שמונה עשרה**. In **נוסח אשכנז**, the most well known **רשות** is the paragraph that begins: **מסוד חכמים ונבונים**. It is a **פיוט** that serves a very specific function. That function is described by Rabbi Yaakov Weingarten in his **המחזור המפורש** as follows:

רשות לשליח ציבור להפסיק התפלה בפיוטים.

Translation: A liturgical poem in which the prayer leader asks permission to interrupt the repetition of Shemona Esrei with the recital of Piyuttim.

מחזורים that follow **נוסח אשכנז** generally provide for the recital of a longer **רשות** whose theme is the lack of merit of the **שליח ציבור** after presenting the paragraph of **מסוד חכמים ונבונים**. For example, on the first day of **ראש השנה** as part of **הזרת הש"ץ** for **תפלת שחרית**, we find the following opening lines to a **רשות**:

יראתי בפצותי שיח להשחיל,

I am frightened as I open my mouth to bring forth words of prayer;

קומי לחלות פני נורא ודחיל,

As I rise to pray before the Awesome and Feared one;

וקטנתי מעש לכן אזחיל,

I am short of good deeds and therefore I fear;

תבונה חסרתי ואיך אזחיל.

I lack understanding to be able to serve G-d. How can I expect G-d to accept my prayers.

And on the second day of **ראש השנה** as part of **הזרת הש"ץ** for **תפלת שחרית**, we find the following opening lines to a **רשות**:

אתיתי לחננך בלב קרוע ומרתח,

I come to implore You with a torn and impassioned heart;

בקש רחמים כעני בפתח;

Pleading for mercy like a beggar at the door;

גלגל רחמיך ודין אל תמתח

Roll out Your mercy and do not judge me based on my merits;

א-דני שפתי תפתח.

My Lord open my eyes.

A review of **מחזורים** spanning the last 500 years reveals that some followed the custom of having the **שליח ציבור** recite the **פיוט** **הנני העני ממעש** not only before **תפלת מוסף** on

The present practice is that the שליח ציבור recites the פיוט הנני העני ממעש: aloud. An instruction that the שליח ציבור read the פיוט aloud is nowhere to be found in the instructions found in early מהזורים. We can therefore ask the question: was the פיוט הנני העני ממעש meant to be recited aloud or silently by the שליח ציבור? If the פיוט הנני העני ממעש was meant to be recited silently by the שליח ציבור that practice would explain why the פיוט הנני העני ממעש was recited before the silent שמונה עשרה. He may recite a private prayer before reciting the silent שמונה עשרה. However, it would not be proper for him to interrupt הש"ץ with a private prayer.

The meaning of some of the phrases² within the פיוט הנני העני ממעש: are worth noting.

הנני העני ממעש-אע"פ שדלה אני מן המצות (אין לי זכות יתרה להכריע את הכף).

Translation: Even though I am deficient in my observance of Mitzvos (I do not have any extra merit that can justify tipping the scales of justice in favor of innocence.)

היה נא מצליח דרכי אשר אני הולך-בראשית פרק כד, מב'- ואבא היום אל העין ואמר ה' א-להי אדני אברהם אם ישך נא מצליח דרכי אשר אנכי הלך עליה.

Translation: The source for these words is a verse in Bereishis 24, 42 in which Eliezer, servant of Avrohom exclaims: And I came this day to the well, and said, O Lord G-d of my master Avrohom, if now you do bring success to the mission I am pursuing.

קבל תפלתי כתפלת זקן ורגיל-משנה מסכת תענית פרק ב', משנה ב'-עמדו בתפלה מורידין לפני התיבה זקן ורגיל ויש לו בנים וביתו ריקם כדי שיהא לבו שלם בתפלה ואומר לפניהם עשרים וארבעה ברכות שמונה עשרה שבכל יום ומוסיף עליהן עוד שש:

Translation: Mishnah-On a fast day, they stand in prayer. They designate as prayer leader an elderly person accustomed to leading the prayers who has sons and whose house is empty of possessions so that his heart can properly express the prayers. He then recites 24 Brachos within Shemona Esrei; the eighteen recited each day and six extra that are added because it is a fast day.

ויהי נא דלונגנו³ עליך אהבה-פי' דגלנו המנושא לשם עבודתך תקבל באהבה, או כמו דגולנו כלומר אסיפתנו בדגל המיוחד לכבודך תהיה לך לרצון (הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה, שה"ש ב' ד').

The flag we carry by which we signal our allegiance to You, You should accept with love or our congregating under one flag to honor You should be accepted favorably (taken from the following verse of Shir Ha'Shirm 2, 4: He brought me to the banqueting house, and His banner over me was love).

אהיה אשר אהיה-שה' הבטיח שיהיה עם ישראל אפילו בעת צרה (שמות ג', יד').

Translation: G-d promised that He would remain loyal to the Jewish People even in times of trouble.

2. These are taken from the book: ארשת שפתינו.

3. The excerpt from the 1568 מהזור above shows some differences with the present text. Instead of the word: דלונגנו, the מהזור provides: רגלינו. In addition the excerpt from the 1568 מהזור ends with a ברכה that includes G-d's name: ברוך אתה ה' שומע תפלה.